

С Т А Н О В И Щ Е

от доц. д-р Цветан Кулевски

за публична защита на дисертационен труд на тема

ЕТИЧЕСКИ АСПЕКТИ В МЕЖДУЛИЧНОСТНАТА КОМУНИКАЦИЯ ВЪВ ВИРТУАЛНА СРЕДА – СОЦИАЛНА МРЕЖА FACEBOOK (2003 – 2016)

*за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по
професионално направление „Реторика във виртуалната среда“, 2.3
Философия (Реторика)*

на Десислава Добрева

научен ръководител: проф. д.н. Иванка Мавродиева

Представения дисертационен труд е с общ обем от 205 страници. Състои се от уводна част, четири основни глави, заключителна част и библиография от 158 източници. Има и 6 приложения към труда.

Изследването на докторантката е продиктувано от актуалността на проблема за значимостта на информацията във фейсбук. Нейната амбиция е да извърши академично проучване на тематиката и проблематиката във фейсбук. Тя си поставя за цел да установи реален проблем в маниера на комуникация и в споделянето на информация в социалната мрежа.

В процеса на работата тя е анкетирала 55 респондента и е обхванала 205 потребители на социалната мрежа. Едни и същи групи потребители са анализирани с различни методи, които кореспондират с обекта на изследването. Предмет на нейния анализ са начините, по които комуникират потребителите в социалната мрежа от гледна точка на виртуалната реторика, както и някои проблеми свързани с поверителността на информацията, личната неприкосновеност и сигурност, породени от общуването между потребителите в социалната мрежа.

Задачата на докторантката е да състави списък от препоръки за безопасно и етично общуване онлайн в съзвучие с обичайните правила за поведение и междуличностно общуване. Според докторантката тази цел на изследването ще очертае ново изследователско поле с комплексен и интердисциплинарен характер.

Докторантката е формулирала две изследователски хипотези на своето изследване: Първата – че някои потребители на фейсбук са изложени на риск поради нормативния дефицит, характерен за общуването в социалната мрежа. Втората – че реториката в социалната мрежа се проявява в специфична среда, носи особеностите на виртуалната реторика; стига се до лаконичен изказ и елиптични изрази.

Изследователските методи на докторантката се основават на количествен и качествен анализ, проведени са емпирични изследвания, дискурс-анализ, анкетиране и анализ на извлечената информация с помощта на статистически програми: SPSS Statistics.

В първата част на докторската теза е направен историко-теоретичен обзор на реториката. Започнала е с най-древните източници на ораторското изкуство в Древна Гърция и Рим, преминала е през реторическите практики на ренесанса и Средновековието и е достигнала чак до Новото време. В тази част на работата са систематизирани класическите и съвременни методи за убеждаване на вербално, невербално и визуално равнище. Разбира се, отделено е специално място за подробен анализ на виртуалната реторика, с оглед на изследването.

На основата на теоретичния обзор е определена рамката, в които авторката прави по-нататък своите изводи и обобщения. Тя прави извод, че методите за убеждаване и аргументация са различни. Виртуалната реторика е сравнително нов клон в полето на реторическите практики и научния интерес към нея несъмнено расте на съвременния етап. Визуалните аргументи днес са предпочитани при убеждаване и изразяване в ежедневието.

Докторантката приема, че реториката запазва приложния си характер през вековете, като нейните превъпласания се дължат на историческите събития и даденостти през различните епохи, през които

преминава човечеството. Все пак, смята докторантката, реториката се запазва като теория за ефективна комуникация. Реториката се „премества“ от площадите във виртуалното пространство като ново място за изява.

Втората основна част на доктората е посветен на обзора на социалните медии, техните разновидности и развитието им във времето и виртуалното пространство. На тази основа са направени редица изводи и обобщения, по посока на факта, че социалните медии във вида, в който функционират днес, са възникнали постепенно през последните четири десетилетия и следват свое естествено развитие. Самият Фейсбук, възникнал първоначално като студентска мрежа за общуване в един единствен университет – постепенно се превръща в мощен инструмент за социална онлайн комуникация. Уеб 2.0 улеснява потребителите за споделяне на информацията в интернет и служи като посредник, дефиниращ по нов начин социалната „география“.

Според докторантката тази тенденция е фундаментална, тъй като променя първоначалната функция на интернет като средище за анонимни идентичности, които формират псевдо-социални мрежи. Възникването на онлайн социалните мрежи като средство за комуникация и общуване, следва естествено от вродената необходимост на хората да бъдат част от група и да се социализират. Свободата за споделяне онлайн дава предпоставки за разпространяване на лична информация в публичното пространство, което понякога, смята авторката, води до много сериозни последици и дори постъпки с криминален характер на недобронамерени лица. Този ефект се усилва и от стремежа на някои компании да събират чрез социалните медии всестранна информация за потребителите си, в основата си лична – както и споделянето ѝ с други партньори с рекламна цел, което усилва недоволството у хората.

Третата част на работата е насочена към информационните технологии и някои нови проблеми на етиката. Етическите проблеми, свързани с разрастването на социалните мрежи, се отнасят до киберсигурността и необходимостта от защита на информацията, особено на личните данни на гражданите. Те също обхващат и качеството на самото общуване между потребителите и тяхната склонност да се придържат към определени морални норми и стандарти за общуване.

Тук намират място проблемите с агресивното говорене, враждебната и обидна реч, разпространяването на порнографско съдържание и т.н. За целта авторката е конструирала работно определение за компютърна етика и е анализираща нейната същност. Изяснени са основните проблеми на киберсигурността и са дадени предписващи мерки за предпазване от злоупотреби с лична информация. Авторката е направила обзор на възможностите за избягване на атаките на социалното инженерство и личната сигурност в интернет пространството.

Докторантката дава кратки работни дефиниции и на понятия като: трол, киберследене, фишинг, личен дигитален отпечатък и др. Проследени са различните нива, на които се разгръща и проявява киберсигурността.

Последната част от докторската теза е посветена на изследването и обработката на събрания емпиричен материал. Авторката е демонстрирала умение, усет и дори виртуозност в прилагането на статистическите методи за анализ. Това прави нейното изследване по-задълбочено, тезите ѝ по-ясно защитими и красноречиво потвърждаващи теоретичните допускания в отделните части на нейния труд.

Въз основа на резултатите от изследването, които са и добре онагледени, докторантката прави някои обобщения. Тя счита, че потребителите на фейсбук са по-внимателни към информацията, която публикуват. И все пак, голяма част от потребителите публикуват твърде лични данни, които застрашават тяхната сигурност. В заключение можем да приемем, че в своето изследване докторантката е дала отговор на въпросите, проблемите и задачите, които си е поставила.

ВЪПРОС за публичната защита: *Кой е най-важният критерий, чрез който можем да правим изводи за ефективността на информирането на потребителите? ?*

ОБЩ ИЗВОД: Представения труд отговаря на изискванията за докторска теза. Той е завършено и добре обмислено съчинение, което ми позволява да дам **положително становище** и да заявя, че по време на публичната защита *ще гласувам със „ЗА“!*

30.09.2016 г.

Доц. д-р Цветан Кулевски